

szép, magassága 4000 láb a tengerszíne fölött, vize bőven van, termékeny, lakosságát a makalakák szorgalmas és békés érzelmű törzse képezi, mely földműveléssel és baromtenyésztéssel foglalkozik s rizs- és gabnaföldei sőt gulyái, birka- és kecskenyájai is vannak. — (*Der Naturforscher.*)

H. I.

Hibaigazítás. — A 23-ik füzet 154. lapján a francia tud. Akademia külföldi tagjairól szóló apróbb. közleményből, nyomdai tévedés folytán, egy sor kimaradt, melyet a következőképp kérünk helyreigazítani: Owen (Richard), London. — Ehrenberg (Christian, Gotfried) Berlin. — sat.; a 123. lapon (2 sor) „még a embere tudománys hódol” — helyett ez olvasandó: még a tudomány embere is hódol.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XXIV. SZAKGYÜLÉS.

1872. márczius 6-án.

Elnök: Balogh Kálmán.

Az első titkár jelenti, hogy a földművelési, ipar- és keresk. miniszterium 4 kötet gazdasági munkát küldött át a társulat könyvtára számára. — Köszönettel vétettek. — Jelenti továbbá, hogy Toldy Ferencz úrhoz, a m. kir. Tudományegyetem nagys. Rectorához kérelem intéztetett a társulat részéről az iránt: engedné meg, hogy az oly szakgyűléseket, melyeken kísérletekkel vagy mutatóanyagokkal egybe-:apcsolt előadások tartatnak — s a melyekre a m. tud. Akademia heti ülésterme, éppen díszességénél fogva, nem alkalmas — ezentúl a tud. egyetem vegytani intézetének nagy előadási termében tarthassuk. — Az egyetem Rectora társulatunknak ez óhajtott engedélyt megadja, csupán azon föltételt követvén ki, hogy az ily előadások az egyetemi oktatást semmi tekintetben se zavarják. — Midőn ezen engedély örömmel vétetik tudomásul, a szakgyűlés egyszersmind Toldy Ferencz úrnak, mint az egyetem nagys. Rectorának, mind pedig Than Károly tanár úrnak, társulatunk elnökének, mint a vegytani intézet igazgatójának, kitűnő szívessé-:gükért jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz.

Ezek után Staub Mór előadja felhívását „a növényfejlődési észleletek érdekében.” — Előrebocsátván, mily összefüggésben van a növények fejlődése az

éghajlati viszonyokkal, röviden körvonalozza a növények fejlődésének különböző phasisait s kijelöli azon főbb irányelveket s eljárásai mozzanatokát, melyek a növényfejlődési észleletek alkalmazásával követendők. Végül pedig arra hívja fel a Term. tud. Társulat tagjait, hogy ily észleletekkel minél számosabban s az ország legkülönbözőbb pontjain foglalkozzanak (l. a 32-ik füzetben).

Hohenauer Ignác két rövidebb közleményt adott elő. Első közleményében Toselli új találmányát, a „*talpa marinát*” ismertette, mely az eddig használatban volt buvár harangokat minden tekintetben felülmúlja s a tengerfenék kiszákmányolására igen alkalmas készülék. (l. 32. füzet, 153. lap). — Második közleménye „a gabnafélék zsirtartalmáról” szólott, mint a mire azelőtt csekély figyelmet fordítottak, pedig az a csekély zsirtartalom is, mi a gabnafélékben feltalálható fontos befolyást gyakorol a magvak természetére.

Plósz Pál: „a vérkeringésről” tartott bevezető előadást. Az alsóbbrendű állatok, mint a coelenteráták, echinidek, és békák vérkeringését részletezve, áttért az emlősök vérkeringésére s bővebben ismertetvén a vérkeringés mechanikai és physiologiai föltételeit, végül az elmondottak bővebb magyarázatául több görcsövi prae-:paratumot mutatott be.

XXV. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1872 márczius 9-én.

Elnök: Balogh Kálmán.

Warttha Vincze, mint a vas pályázati ügyben kiküldött bizottság jegyzője jelenti, hogy a programm ugyan még nincs véglegesen megállapítva, de az ügy a kellő

folyamatban van, s reményli, hogy a legközelebbi választmányi ülésen már határozott jelentést tehet. — Tudomásul vétetett.

A könyvkiadó bizottság részéről je-

lenti az első titkár, hogy a közgyűlés által elfogadott aláírási felhívások minden tagnak megküldettek s hogy ez ideig már 204 aláírás érkezett be. — Örvendetes tudomásul szolgál.

S z i l y Kálmán, első titkár, mint az országos érdekű kutatások ügyében kiküldött physikai és meteorológiai szakbizottság előadója, előterjeszti azon pályázati felhívást, melyet a bizottság szerkesztett. A szabályzat értelmében: a jelen 1872-ik évben 2000 forint oly tudományos kutatások elősegítésére levén fordítandó, melyek Magyarország physikai és meteorológiai viszonyainak földérítését czélozzák, a felhívásban a pályázat ezen értelemben, részletebben formulázva, kihirdetettik s a tervezetek beküldésének határidejeül f. évi május hó 31-ik napja tűzetik ki. — A felhívás hosszabb eszmecsere után elfogadtatott s kihirdetése elrendeltetett. (L. a 31-ik füzet borítékán.)

Az első titkár jelenti, hogy a földm. ipar- és keresk. miniszterium megküldé a jelen évben Roveretóban tartandó selyemtenyésztési congressus ügyrendét; — a mi Dapsy László és Krieschel János választm. tagoknak, tudomásvétel végett, kiadattott.

Az első titkár felolvassa továbbá a világkiállítás ügyében kiküldött bizottság jelentését, melyben a bizottság azon véleményét adja elő, hogy igen kívánatos volna ugyan, ha a Term. tud. Társulat az ország egyes terményeit, különösen pedig ásványvizeit tudományos szempontok alapján rendezve kiállítaná, de bármennyire meg van is győződve a bizottság, hogy az ásványvizek kiállítása, azok tudományos leírásával együtt, igen méltó helyet foglalhatna el a társulat feladatai közt — a kiállítást még sem meri ajánlani; mert semmi kilátás sincs arra, hogy a kitűzött határidőig ösz-

szegyűjthető tudományos adatok, de különösen a *vegyelemzések* olyanok lennének, a melyekért a társulat felelősséget vállalhatna. — Ezek alapján az indítvány életbeléptetése egyelőre elejtetik s az ország ásványvizeinek tudományos összeállítására és vegyelemzése akkorra halasztatik, ha majd a 2000 ft pályadíj a vegytanra fog esni.

Felolvastatik a múlt vál. ülésekből kiküldött bizottság által elkészített *költségvetés a jelen 1872. évrre*, melyben bevételekre előirányoztatott: 16,755 ft; kiadásokra 14,480 ft. s e szerint 2,275 ft bevételi többlet van kilátásba helyezve. — Tudomásul vétetett.

Az első titkár felolvassa a nmltságu vallás- és közokt. miniszterium leiratát, melyhez csatolva a miniszteriumi számvevőségnek észrevételei küldetnek át, a Term. tud. Társulatnak az 1870. évi országos segély hovaforrásáról felterjesztett számadására vonatkozólag. — Az elnök felszólítására felolvassa az első titkár azon válaszát, melyet — nehogy az ügy hosszas késedelmet szenvedjen — e miniszteri leiratra és számvevőségnyi jelentésre már előre elkészített. — A válasz rövid eszmecsere után egész terjedelmében elfogadtatott s elhatároztatott, hogy a felterjesztést a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak öt tagú küldöttség nyújtsa át, melyben Thau Károly elnöke alatt Balogh Kálmán alelnök és Sztoczek József, B. Eötvös Loránd és Szily Kálmán kéretnek fel részt venni.

Néhány kisebb ügy elintézése után végül felolvastatván az újabban tagokul ajánlottak nevei, mindannyian (számra 132-en) egyhangúlag megválasztattak. (Névsoruk a jelen 33-ik füzet borítékán közöltetik.)

XXVI. SZAKGYÜLÉS.

a m. k. Tudomány-Egyetem vegytani intézetében. 1872. márczius 20-án.

Elnök: Balogh Kálmán.

Az első titkár jelenti, hogy társulatunk néhány tagja Ungvárott a természet-tudományi ismeretek terjesztése és népszerűsítése céljából egyület alakított, mely legközelebb már megtartá alakuló gyűlését s alapszabályainak kidolgozására bizottságot küldött ki. Az egyület czíme: „*Ungi Természettudományi Egyület*“ lesz s kebelébe csak azok léphetnek, kik a „Természettud. Társulatnak“ már tagjai; e szerint az ungi egyület volna társulatunknak első vidéki fiók-egylete. — Örvendetes tudomásul vétetett. — Jelenti továbbá a titkár, hogy a társulat könyvtára számára bekü-

detett „*a magyar királyi Földtant Intézet Évkönyve*“; e kötet beküldésével a földtani intézet egyszersmind csereviszonyba óhajt lépni társulatunkkal. A csereviszony elfogadtatott. — Végül jelenti, hogy a könyvkiadó vállalatra ezideig 379 aláírás érkezett be; ezzel kapcsolatban figyelmezteti a jelenlevő tagokat, hogy a kik e vállalatra aláírni szándékoznak, sziveskedjenek íveiket a jövő aprilis 15-éig beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok számát annak idejében meg lehessen határozni; s mert a későn érkező aláírásoknak bajos lesz eleget tenni.

B. E ö t v ö s L o r á n d ezután: „*a Nap fizikai alkatáról*“ tartott mutatványokkal egybekapcsolt előadást.

Röviden előadván a Nap szemléleti útton észlelhető tulajdonságait, szólt a Napnak földünkhöz való térfogati és sűrűségi viszonyáról, távolságáról; ezután a színképi elemzés módszerére áttérve, előadja azon eredményeket, melyek ennek segélyével nyertek s megismerteti a Nap fizikájának azon haladásait, melyek az 1868. évi Napfogyatkozás óta, azelőtt nem reményelt becses adatokkal gazdagították a Napról szerzett ismereteinket. Előadása folyamában Drumond-féle fény segélyével több fényképet is mutatott be; így az 1868-ik évi teljes napfogyatkozás képét a protuberantiákkal és a koronával; s az 1869-ben

Amerikában és 1870-ben Syracusában észlelt Napfogyatkozást; a Zöllner által 1869-ben észlelt protuberantiák képét a mint azok 10 óraker és egy órával később, alakjukat egészen megváltoztatva, láthatók voltak; ezeken kívül bemutatta a korona és a protuberantiák színképét.

Krenner József: *a nemzeti museum Smaragd gyűjteményét* mutatta be — s egyszersmind a smaragdokról néhány történeti adatot előrebocsátva megismertette azoknak ásványtani tulajdonságait, legnevezetesebb lelhelyeit, szólt az amerikai, az orosz (Ural hegységi), az afrikai, indiai és délaustráliai smaragdbányákról; végül pedig röviden a Smaragdok becseről és csiszolásáról is megemlékezett.

LEVÉLSZEKRÉNY.

F. A. úrnak Pest. — *A Phylloxera vastatrix* a magyar korona országaiban, Dalmatiát is ideértve, mai napig még sehol sem észleltetett. A *Phylloxera* okozta szőlőbetegség legelőször 1865-ben, Franciaországban a Rhone völgyében észlelték; de aggodalmat gerjesztő mérvben csak 1868-ban terjedt el, midőn gyors terjedése a szőlőművelőket egészen kétségbe ejtette. A rettegett szőlőbetegség okozójául ugyanazon év nyarán P l a n c h o n tanár a *Phylloxera*t ismerte föl. — Hogy e veszedelmes rovar hozzánk be ne hurczoltassék, különös óvatossággal s lelkiismeretességgel kell eljárunk a külföldről szállított pusztá- vagy gyökéres-vesszők elültetése alkalmával. A

vesszőt mindig a legnagyobb figyelemmel, ha lehet nagyító üveggel kell megvizsgálni; — a pusztító rovar narancsszínű petéit vagy levetett bőrét a kéreg hasadékaiban lehet észre venni; — nagyobb biztonság kedvéért igen czélszerű a vesszőket az elültetés előtt néhány órára dohánylevel megnedvesített földbe rakni. Ha a pusztító rovar már nagyon elszaporodott, akkor biztos irtószere nincs. Az eddig legalább némi sikerrel alkalmazott szerek össze vannak állítva az „*Oesterreichisches Landwirthschaftsblatt*“ 1870-ik évi folyamában és a „*Landwirthschaftliches Centralblatt für Deutschland*“ 1871. júliusi füzetében.

K. J.

NYILT TÉR.

RÖVID VISZONZÁS

Brassai úrnak a „Természet“ f. évi 6-ik számához csatolt mellékletben megjelent „Még is mennyit nyom egy font?“ című bíráló cikkére.*)

A fennirt helyen és cím alatt Brassai úr több oldalról megtámadja a Természet-tudományi Közlöny III. kötete 26. füzetében megjelent „mennyit nyom egy font?“ című közleményemet, melyre vonatkozólag, az igazság érdekében, szükségesnek látok egyet s mást elmondani.

A vád súlypontját tulajdonképpen az

*) A „Természet-tudományi Közlöny“ 26. füzetében, másfél lapnyi terjedelemmel, egy apróbb közlemény jelent meg Kardos Károly úrtól, melyre Brassai úr 7 nyomott lapra terjedő bírálatot írt és küldött be hozzánk. Mi fölkértük Br. urat, engedné meg, hogy a különben igen becses, de a

képezi, hogy 1-ör én a súlyt a nehézséggel zavartam össze s hogy tehát a közlöttem számsor nem az anyag súlyára, hanem a nehézségre nézve állhat; 2-or, hogy ezen egész számsor is „hamis“, „nyavalyás“, „nem ér egy batkát.“

Az első vádat Br. úr, négy oldalra terjedő, de a dologhoz nem tartozó árado-

dologra nem tartozó megjegyzéseit hagyassuk ki, mert annyi helyet, mennyit bírálata kíván, nem vonhatunk el a Közlöny rendes rovataitól. Erre Br. úr a „Természet“ szerkesztőjét bízta meg, hogy vegye át tőlünk és közölje a bírálatot. Így jutott Br. úr bírálata a „Természet“-be.

S z e r k.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.